

Un regidor de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès, catedràtic de Medicina a Cervera (segle XVIII)

FRANCINA SOLSONA I CLIMENT
XAVIER SORNÍ I ESTEVA

Fa un parell d'anys iniciàrem una recerca de *Documents d'interès per a la història de la Sanitat i les professions mèdiques a Catalunya durant el regnat de Ferran IV.*¹

El fet de triar precisament l'època del segon Borbó interessa perquè no es tractava d'un període excessivament llarg (1746-1759), però que permetia veure el tipus de documentació que podia obtenir-se estudiant els registres de la Reial Audiència borbònica referents a Sanitat, metges, apotecaris, cirurgians i, en últim cas, també els veterinaris coneguts llavors amb el nom clarament àrab d'«albeytares», que encara s'usa ara en alguna comarca valenciana.

Els registres que vàrem despullar van ser precisament els corresponents a les Sèries: *Cartas Acordadas*, *Cartas de la Real Sala Criminal* i *Cartas de la Real Audiencia*.

---

1. El treball va presentar-se al «Premi Jordi Cases», jove estudiant de Medicina, que morí en compliment del seu deure. La Fundació Salvador Vives Casajuana honora periòdicament amb el seu nom aquest premi.

Encara que s'ha vingut marcant d'una manera potser massa insistent per alguns historiadors certa separació entre la documentació dels Austries i els registres de la Reial Audiència, aquests registres continuen —més o menys— la nomenclatura que van usar els reis de Catalunya-Aragó. Clar que hi ha les noves sèries referents a les noves institucions creades, com les ja anomenades «Cartas Acordadas», «Cartas de la Real Audiencia», «Expedientes», etc.; però també és veritat que continuen els registres nomenats «Curie», «Comune», «Diversorum», com a l'època dels comtes-reis, segons s'ha dit abans.²

Dins de la documentació examinada hi havia, naturalment, moltes referències a la Universitat de Cervera, que en aquells moments es trobava en plena ebullició: plans d'estudis, nomenament de catedràtics, conflictes amb el professorat procedent de les altres universitat de Catalunya, friccions amb l'Ajuntament de Cervera, creació de col·legis per a residència dels estudiants, projectes dels arquitectes, etc.³ Tots aquests temes tenim intenció d'agrupar-los monogràficament en data no gaire llunyana.

Però ara ens voldríem detenir en el cas especial del doctor Josep Andolfo, regidor de Vilafranca del Penedès i, al mateix temps, catedràtic de Medicina de la Universitat de Cervera. És a dir, que com moltes vegades hem vist repetit en els nostres temps també al segle XVIII, dos càrrecs concorrien en una mateixa persona i aquests càrrecs s'havien d'exercir, precisament, en localitat diferents i llunyanes una de l'altra. Com deia ja l'erudit Joaquim Miret i Sans, en un dels seus llibres, «les oques sempre han tingut bec».⁴

---

2. *Dirección General de Archivos y Bibliotecas*. Archivo de la Corona de Aragón. Guía abreviada. Sección 8.ª. Real Audiencia de Cataluña, p. 59 a 68. Valencia, 1958. Més moderna és l'edició bilingüe, editada pel *Ministerio de Cultura*, Dirección General del Patrimonio Artístico, Archivos y Museos. Audiencia, p. 38 a 40. Madrid, 1980. Actualment, n'hi ha una altra en preparació, més àmplia.

3. En aquest sentit, és molt interessant l'obra de l'arxivera facultativa de l'Arxiu General de Simancas, ALVAREZ TERÁN, María Concepción: *Mapas, planos y dibujos (años 1503-1805)*, volumen I, Catálogo XIX. Ministerio de Cultura. Dirección General de Bellas Artes, Archivos y Bibliotecas. Valladolid, 1980. Els plans referents a Cervera-ciutat, convent de mínims i Universitat, ocupen les pàgines 331 a 334. Hi ha també alguna làmina.

4. En realitat, el títol del llibre en qüestió era: *Sempre han tingut bec les oques*, traducció aproximada del llatí «nihil novum sub sole». Sobre Joaquim Miret i Sans s'hi pot trobar una bona nota biogràfica a les pàgines 13 i ss. de la Introducció del llibre de Jaume RIERA I SANS, *El cavaller i l'alcvota* (Barcelona, Club Editor, 1973).

Per a poder continuar com a catedràtic de Medicina a Cervera, el doctor Andolfo, «regidor de Villafranca del Panadés», va presentar un «Memorial» al rei Ferran VI «en que suplica se le conceda la gracia de que durante el curso académico y funciones literarias» de la Universitat de Cervera «no asista al Ayuntamiento».

En aquell segle de puntillosa burocràcia, el «Memorial» del regidor es transcriu puntualment al registre:⁵

«Señor. El Doctor en Medicina Don Joseph Andolfo, a los reales pies de Vuestra Magestad, con la debida atención dice que por gracia de V.M. se halla regidor perpetuo del Ayuntamiento de Villafranca del Panadés, en el Principado de Cataluña⁶ y estando exerciendo este oficio, se ha dignado V.M. hacerle Catedrático de Medicina de Método⁷ de la Universidad Literaria de Cervera, la ha passado a leher para que no se atrasase la pública enseñanza. Y siendo inadaptable desempeñar el cargo de regidoro y el de Cáthedra a una mismo tiempo, ni justo hacer dexación del regidoro por mantener la Cáthedra, pues se expondría a quedarse sin empleo alguno, siendo la Cáthedra sólo trienal y quedar fenecidos los tres años, a la voluntad de V.M. darla a otro de igual o mayor mérito; por tanto, a V.M. suplica rendidamente que, siendo el curso académico de la Universidad de Cervera sólo de siete meses y medio al año y que puede los restantes cuatro meses y medio asistir al Ayuntamiento de Villafranca, a desempeñar el cargo de su regidoro, se digne hacerle la gracia que durante el curso académico y funciones literarias de la expressada Universidad, pueda dexar de asistir als (sic) Ayuntamiento de Villafranca, gracia que espera de la piedad de V.M.»

El «Memorial», ben explícit del doctor Josep Andolfo, va arribar a Madrid cap el 7 de març de 1755 i segons el procediment administratiu és va trametre al totpoderós Francisco de Prats y Matas el dia 9 d'abril del mateix any.⁸

---

5. Reial Audiència. ACA. R. 386, f. 107, 108 v., 109. En realitat, es tracta de dos documents seguits.

6. L'expressió de «Principat de Catalunya» equival a l'actual de «Països Catalans». A tota la documentació de la Reial Audiència es mantingué plenament, fins el segle XIX la denominació restrictiva de «Principat de Catalunya (sovint, simplement «Principat»), segons Anscari M. MUNDÓ/MAX CAHNER, a la *Gran Enciclopèdia Catalana*, vol. 4, Barcelona, 1973, 1.ª edició.

7. V. CARDONER I PLANAS, Antoni: *Història de la Medicina a la Corona d'Aragó*, Barcelona, 1973, i VÁZQUEZ DOMÍNGUEZ, Antonio: *La formación del médico en la Universidad de Cervera*, en «Archivos Ibero-Americanos de Historia de la Medicina», vol. V, fasc. 1.º, Madrid, 1953.

8. Reial Audiència. ACA. Reg. 404, f. 109. Prats i Matas era, en aquells moments, el secretari general i escrivà principal de l'Audiència, càrrec que passà, per herències successives, al seu besnét Miquel Maria de Prats i Mates, primer baró de Sarrai.

Francisco de Prats y Matas, com a secretari de la Reial Audiència, va dirigir-se al corregidor de Vilafranca del Penedès, anomenat Juan Bautista Lechesne,⁹ para «Oyendo Vuestra Merced al expresado Ayuntamiento sobre esta ynstancia informe lo que ha passado y passa con lo demàs que en razón de ella se le ofrezca y parezca; cuyo informe, junto con el Memorial, remitirà Vuestra Merced a mis manos, poniendo después de un sobre escrito para mí, otro exterior dirigido al Señor fiscal de lo civil de esta Real Audiencia».¹⁰

Si bé als registres de les sèries que hem consultat no hi hem trobat cap referència més a la sollicitud del doctor Josep Andolfo, en canvi el Frederic Vila¹¹ el relaciona com a catedràtic de Medicina, diu que va donar a la capella l'any 1801 «Unas preciosas sacras de plata», encara que tampoc deixa de recullir les «Providencias para la ausencia de los catedráticos», que regulen la disciplina, cosa que demostra que en aquest sentit devia guardar-se alguna precaució.

---

9. Magistrat d'origen castellà introduït, a partir de 1707, als Països de la Corona Catalano-aragonesa per la Nova Planta borbònica, en substitució dels veguers, governadors i «sobrejunters», com diu Joan Mercader i Riba (*Gran Enciclopèdia Catalana*, vol. v).

10. Segons diu el llibre citat a la nota 2, pàgina 60: «en el Palacio de los Virreyes, conocido entonces ... como «Cuarto Nuevo» o «Palacio del Lugarteniente» (la sede actual de nuestro Archivo de Aragón se instaló, aun antes de acabarse las obras en 1555, la Sala de lo Criminal; las dos de lo civil, continuaron compartiendo, con la Inquisición, el viejo Palacio [Real]).

11. VILA BARTOLÍ, Federico: *Historia de la Universidad de Cervera*, 2.ª edició Tàrraga, Imp. Camps Calmet, Biblioteca de Cervera y la Segarra.